

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

479. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 28. A 29. BŘEZNA 2012

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí program Tvůrčí Evropa

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD)

(2012/C 181/07)

Hlavní zpravodaj: **pan FORNEA**

Dne 30. listopadu 2011 se Evropský parlament a dne 15. prosince 2011 Rada, v souladu s čl. 173 odst. 3 a čl. 166 odst. 4 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí program Tvůrčí Evropa

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD).

Dne 6. prosince 2011 předsednictvo Výboru pověřilo Poradní komisi pro průmyslové změny přípravou podkladů Výboru na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana Forneu hlavním zpravodajem na 479. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 28. a 29. března 2012 (jednání dne 28. března 2012), a přijal následující stanovisko 168 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Tvůrčími odvětvími je nutné se zabývat v souvislosti s novým cyklem průmyslového rozvoje. Neměly by být vnímány izolovaně, ale v úzkém a mezioborovém propojení s jinými službami a výrobními postupy. V této souvislosti je tvůrčí odvětví nutné vnímat jako katalyzátor inovačního vývoje v průmyslu a odvětví služeb.

1.2 Kulturní a tvůrčí odvětví musí ve strategii Evropa 2020 zaujímat významné místo, protože přispívají k novému druhu růstu v EU. Je zapotřebí zdůraznit, že současný vývoj tvůrčích odvětví je žádoucí v celé Evropě a nesmí být omezen na několik zemí nebo regionů.

1.3 Výbor zdůrazňuje význam ekonomického rozměru programu Tvůrčí Evropa a souhlasí s myšlenkou, že by měl povzbudit všechny subjekty v kulturních a tvůrčích odvětvích,

aby usilovaly o ekonomickou nezávislost. Zdá se nicméně, že program se příliš zaměřuje na obecný cíl týkající se konkurenceschopnosti, zatímco cíl podpory evropské kulturní a jazykové rozmanitosti je méně patrný.

1.4 Výbor rozhodně podporuje návrh na zvýšení rozpočtu a domnívá se, že celková částka ve výši 1,8 miliardy eur přidělená programu Tvůrčí Evropa musí být zachována. Jedná se o významné navýšení, které však v srovnání s rozpočtem EU nebo s finančními prostředky vyčleněnými některými členskými státy na podporu kulturních činností představuje relativně malou částku.

1.5 Spojení programů Kultura a MEDIA je přijatelné za situace, kdy jsou navržené složky jasně popsány a jejich statut je zaručen. Toho lze dosáhnout pomocí zdůraznění procentuálního rozdělení rozpočtu, na právním základě, pro každou

složku a jim přidělených minimálních podílů. V zájmu větší transparentnosti a lepšího pochopení rozpočtu je rovněž žádoucí stanovit roční směry činnosti.

1.6 EHSV se domnívá, že úspěch rámcového programu Tvůrčí Evropa do značné míry závisí na spolupráci mezi složkami MEDIA a Kultura a současně na rozvoji celoplošného přístupu, který by přispěl ke vzniku společného směru činnosti mezi různými programy financovanými Evropskou unií. ⁽¹⁾

1.7 Výbor pocítuje nedostatek jasných pokynů, pokud jde o způsob, jakým Komise zamýšlí zapojit příslušné zástupce zainteresovaných stran do postupů provádění. Článek 7 není dostatečně jasný. ⁽²⁾ Přístup k financování musí být usnadněn pro všechny soukromé organizace, jež podnikají kulturní a tvůrčí činnosti, a spadají tak do oblastí působnosti nařízení. Organizace sociální ekonomiky činné v těchto odvětvích a také jiné organizace týkající se občanské společnosti by rovněž měly mít přístup k tomuto podpůrnému mechanismu.

1.8 Administrativní postupy musí být zjednodušeny pomocí vypracování rychlejších aplikací a postupů on-line určených ke sledování a řízení programů. ⁽³⁾ Je rovněž nezbytné zlepšovat postupy a technickou způsobilost při sdělování, provádění a předkládání průběžných a závěrečných zpráv, stejně jako je třeba účinněji zpracovávat dokumentaci příjemců grantových programů.

1.9 Vzhledem k velmi otevřenému a pružnému formátu nařízení nezaručuje navržený postup projednávání ve výborech, že členské státy budou mít dostatečnou kontrolu nad prováděním programu. Postupy projednávání ve výborech musí být upraveny, aby expertům z členských států umožnily se pravidelně scházet a diskutovat o vybraných projektech. Rovněž je nezbytné stanovit zjednodušený postup přizpůsobování specifických parametrů směrů činnosti v návaznosti na jejich pravidelné vyhodnocování.

1.10 Tento otevřený a pružný formát dále vede k tomu, že příručka k programu bude mít zvláštní význam, protože přesně ukáže, jaké činnosti budou podnikány, jaké budou podmínky provádění, úroveň spolufinancování atd. Výbor žádá Komisi, aby příručku vypracovala otevřeně a transparentně, a projevuje zájem být do tohoto procesu zapojen.

⁽¹⁾ Tak, jak jsou uvedeny i v čl. 13 odst. 1 písm. b) návrhu nařízení.

⁽²⁾ Článek 7 návrhu nařízení odkazuje na mechanismus usnadnění přístupu k financování „malým a středním podnikům a organizacím v evropských kulturních a tvůrčích odvětvích“.

⁽³⁾ V současnosti je tento proces považován za velmi složitý, protože veškerá dokumentace musí být odeslána poštou a odpovědi přicházejí někdy i po 3–4 měsících.

1.11 Výbor má za to, že je třeba pružnějšího přístupu, pokud jde o návrh Komise sloučit kontaktní místa pro kulturu a kanceláře programu MEDIA do kanceláří v rámci programu Tvůrčí Evropa, se zohledněním specifických situací v regionech jednotlivých členských států. EHSV podtrhuje význam zachování geografické blízkosti vzhledem k subjektům z těchto dvou odvětví a také odborných znalostí zvláště pro složku Kultura a zvláště pro složku MEDIA s ohledem na významné rozdíly mezi situacemi a způsoby provádění činností v tomto rámci. Nové kanceláře programu Tvůrčí Evropa musí být vytvořeny na základě již nabytých zkušeností kontaktních míst pro kulturu a kanceláří programu MEDIA.

1.12 Navrhovaný finanční mechanismus je krok správným směrem a povědomí o něm by mělo být rozšiřováno, aby to vedlo ke změně způsobu, jakým finanční instituce vnímají a posuzují podnikatele z kulturního a tvůrčího odvětví. Tento nástroj musí zaručit vyrovnané geografické pokrytí a nesmí fungovat na úkor podpůrných mechanismů grantového typu.

1.13 Duševní vlastnictví představuje hlavní faktor k povzbuzení tvořivosti a investic při vytváření kulturního a tvůrčího obsahu a také k odměňování tvůrců a rozšíření možností zapojit se do těchto činností. EHSV v této souvislosti zdůrazňuje význam účinného uplatňování práv duševního vlastnictví jak na unijní, tak na celosvětové úrovni.

1.14 Výběr a provádění projektů financovaných prostřednictvím programu Tvůrčí Evropa musí probíhat za plného dodržování zásad a hodnot EU týkajících se demokracie, lidských práv, práv pracovníků a sociální odpovědnosti. Zároveň je nezbytné, aby existoval mechanismus předcházející šíření násilí a diskriminace během praktického provádění projektů, jež jsou financovány z tohoto nástroje.

2. Návrh nařízení Komise

2.1 Nařízením se zavádí program Tvůrčí Evropa na podporu evropských kulturních a tvůrčích odvětví pro období od 1. ledna 2014 do 31. prosince 2020. Program podporuje pouze akce a činnosti, které mají potenciální evropskou přidanou hodnotu a přispívají k dosažení cílů strategie Evropa 2020 a jejich stěžejních iniciativ.

2.2 Obecné cíle programu napomáhají ochraně a podpoře evropské kulturní a jazykové rozmanitosti a posilování konkurenceschopnosti kulturních a tvůrčích odvětví s cílem prosazovat inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

2.3 Specifické cíle programu:

- podpora schopnosti evropských kulturních a tvůrčích odvětví působit nadnárodně;
- podpora nadnárodního pohybu kulturních a tvůrčích děl a subjektů a získávání nového publika v Evropě i jinde;
- posílení finančních možností kulturních a tvůrčích odvětví, a zejména malých a středních podniků a organizací;
- podpora nadnárodní politické spolupráce za účelem podněcování rozvoje politik, inovací, budování publika a nových obchodních modelů.

2.4 Struktura programu:

- meziodvětvová složka určená všem kulturním a tvůrčím odvětvím – 15 % z celkového rozpočtu;
- složka Kultura určená kulturním a tvůrčím odvětvím – 30 % z celkového rozpočtu;
- složka MEDIA určená audiovizuálnímu odvětví – 50 % z celkového rozpočtu.

3. Obecné připomínky

3.1 Kulturní a tvůrčí odvětví v roce 2008 zaměstnávala 3,8 % pracovních sil v Evropě a přispívala přibližně 4,5 % do HDP EU. EHSV je přesvědčen, že rámcový program Tvůrčí Evropa přispěje k provádění strategie Evropa 2020, a stejně jako Komise se domnívá, že inovace, tvořivost a kultura musejí hrát zásadní úlohu v moderním vzdělávání evropských občanů, a tak přispívat k rozvoji podnikání, inteligentnímu a udržitelnému růstu a uskutečňování cílů v souvislosti se sociálním začleňováním v Evropské unii.

3.2 Komplexní vztah mezi kulturou a ekonomikou a příspěvkem kulturních a tvůrčích odvětví k rozvoji členských států, zvyšování sociální soudržnosti a pocitu souměřitelnosti k evropské oblasti by měl určit politický faktor k přehodnocení role kultury v národních a evropských politikách. Proto je nutné, aby nový program finanční podpory odrážel potřeby kulturních a tvůrčích odvětví v digitálním věku prostřednictvím pragmatičtějšího a komplexnějšího přístupu.

3.3 Kulturní odvětví není homogenní a má různé jedinečné způsoby fungování. Například činnosti týkající se vydávání hudebních zvukových nosičů mají vlastní ekonomický model

a rozvíjejí se ve zcela odlišném prostředí než scénická umění. Proto je důležité, aby program Tvůrčí Evropa prostřednictvím svých složek umožnil pružné postupy, které povedou k usnadnění přístupu a účinnému využívání programu potenciálními příjemci, na něž je návrh nařízení zaměřen.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Evropský hospodářský a sociální výbor již vyjádřil svůj názor ve věci kulturních a tvůrčích odvětví ve stanovisku, jehož zpravodajem byl pan Cappellini a spoluzpravodajem pan Lennardt a jež bylo přijato na plenárním zasedání v říjnu 2010. Toto stanovisko bylo vypracováno v souvislosti s konzultacemi k zelené knize Uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví.

4.2 Toto stanovisko k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí program Tvůrčí Evropa, se nebude znovu zabývat tématy již probranými ve stanovisku k zelené knize, nýbrž se bude snažit podpořit Komisi připomínkami zaměřenými na znění zmíněného nařízení navrženého dne 23. listopadu 2011 v dokumentu COM(2011) 785 final.

4.3 Navýšení rozpočtu na 1,8 miliardy eur na období 2014–2020 bylo subjekty v těchto odvětvích vítáno, i když toto navýšení musí teprve přinést zvýšení počtu zemí, které z toho budou mít užitek, a rozšíření rozsahu programu na tvůrčí odvětví. Termín „tvůrčí odvětví“ není v nařízení jasně definován; měl by být uveden, aby poskytl další podrobnosti, pokud jde o přesné oblasti činnosti programu a dotčené subjekty.

4.4 Subjekty z kulturního a audiovizuálního odvětví oceňují spojení stávajících programů Kultura (2007–2013), MEDIA a MEDIA Mundus do jednoho rámcového programu nazvaného Tvůrčí Evropa jako pozitivní a konstruktivní iniciativu Evropské komise. Přesto musí být věnována značná pozornost způsobu, jakým se v rámci programu uskuteční obě složky, politiky nebo postupy obecné povahy, přičemž je nutné vzít v úvahu zvláštní rysy těchto odvětví, v nichž se hlavní účastníci, logika financování, výroby a distribuce mezi jednotlivými složkami značně liší.

4.5 Subjekty z kulturního odvětví budou věnovat pozornost především druhům veřejného financování, podmínkám přístupu a kritériím způsobilosti programu. Na těchto kritériích bude do značné míry záviset úroveň jejich zapojení a podpory politik navržených v novém rámcovém programu.

4.6 Z odborného hlediska se zdá, že v audiovizuálním odvětví panuje všeobecná spokojenost, co se týká efektivit stávajícího programu MEDIA, ale i nových politik stanovených v rámcovém programu Tvůrčí Evropa. Program MEDIA profesionálů z této oblasti oceňují za jeho podporu a význam ve vztahu k audiovizuálnímu trhu. Složka MEDIA stanovená v novém programu se od stávajícího programu příliš neliší. Přesto by nové znění nařízení mohlo být přesnější a obsahovat přílohy, jež by uvedly podrobnosti každého směru činnosti zvlášť, společně s rozpočtem přiděleným na jejich uskutečnění.

4.7 EHSV vítá iniciativu Komise ke zjednodušení postupů při řízení programů Kultura a MEDIA prostřednictvím většího uplatnění paušálních sazeb, využití rámcových dohod o partnerství a elektronických postupů a prostřednictvím reformy pracovních nástrojů Výkonné agentury pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast.

4.8 Je třeba vytvořit opatření dobře přizpůsobená k „zajištění rovnějších podmínek v evropském kulturním a tvůrčím odvětví zohledněním zemí s nízkou produkční kapacitou a/nebo zemí a regionů s omezenou zeměpisnou a jazykovou oblastí“⁽⁴⁾.

4.9 EHSV se domnívá, že je třeba mezi priority znovu zařadit opatření na podporu mobility umělců, mezikulturního dialogu a uměleckého vzdělávání, aby se tak opatření uvedená v nařízení sladila s jinými dokumenty EU týkajícími se těchto odvětví a rozvíjely se mechanismy založené na pobídkách pro umělce, kteří se účastní kulturních činností nebo turné mimo své země.

4.10 V návrhu nařízení se věnuje zvláštní pozornost malým a středním podnikům, jakož i jednotlivým tvůrcům. Odborové organizace si přesto stěžují na to, že nařízení považuje tvůrce kultury, tvůrčí jednotlivce a podniky v tomto odvětví, za pouhé poskytovatele služeb, a domnívají se, že je pocitována potřeba podmínit poskytnutí finanční pomoci dodržováním norem sociální ochrany, jež odstraní nejistá pracovní místa, s nimiž se lze často setkat v krátkodobých smlouvách typických pro projekty v těchto odvětvích.

Výzvy a slabé stránky nového návrhu nařízení

Na obecné úrovni:

4.11 Navýšení rozpočtu je dobrá zpráva. Přesto se nesmí zapomínat na tyto aspekty:

- velký počet zemí, jimž to přinese užitek;
- rozšíření oblastí financování;
- nové potřeby pro přechod k digitální společnosti;
- znehodnocování měny;
- rozpočet ve výši 1,8 miliardy eur na období 2014–2020 navržený v nařízení musí být porovnán s ročním rozpočtem vyčleněným Francií (7,5 mld. eur) nebo Německem (1,1 mld. eur) a musí být poměřen s celkovým rozpočtem Evropské unie.

⁽⁴⁾ Čl. 3 odst. 2 písm. d) návrhu nařízení.

4.12 Velmi rozdílné politiky v jednotlivých členských státech vedou k narušení možností přístupu subjektů z jiných zemí k programům veřejného financování určených pro audiovizuální a kulturní odvětví.

4.13 Pokud jde o tvůrčí odvětví, je mezi programy věnovanými inovacím či konkurenceschopnosti podniků a malých a středních podniků a programem Tvůrčí Evropa omezená nebo žádná synergie. Možnosti nabízené vývojem digitálních technologií by měly usnadnit navázání užšího propojení mezi těmito programy.

Na provozní úrovni:

4.14 Administrativní náročnost řízení a sledování provádění programu zainteresovanými stranami. Tato náročnost vytváří značné náklady na řízení, jež v podstatě snižují rozpočet vyčleněný na přípravu a distribuci projektů.

4.15 Chronickým problémem, na nějž si subjekty v tomto odvětví stěžují a který má dopad zejména na malé podniky, se týká dlouhé doby nezbytné ke schválení dotací.

4.16 Pokud jde o nový finanční nástroj koncipovaný k ulehčení přístupu k úvěrům pro malé a střední podniky a pro další subjekty v kulturním odvětví, není využití takového finančního nástroje běžnou praxí. Existuje riziko, že finanční instituce nebudou mít zájem se účastnit kvůli malým částkám, o něž se zde jedná, neznalosti specifických problémů kulturního odvětví a nízkou návratností některých druhů kulturních projektů, které by nemohly existovat bez pomoci z veřejných finančních prostředků.

4.17 Provozní monitorování a řízení záruk určených finančním nástrojem provádí Evropský investiční fond (EIF), jenž dosud nemá konkrétní odborné znalosti v kulturním odvětví.

4.18 Fond MEDIA garantující výrobu, který Komise spustila v roce 2010 a který má uznávané odborné znalosti v tomto odvětví, ukazuje, že je třeba větší synergie mezi novým finančním nástrojem a již existujícími orgány.⁽⁵⁾

4.19 Sloučení kontaktních míst pro kulturu a kanceláří programu MEDIA do jedné kanceláře v rámci programu Tvůrčí Evropa je teoreticky dobrý nápad. Účelem tohoto spojení je, aby se tak zaručila centralizace informací týkajících se dostupných programů a dosáhlo se úspor z rozsahu sloučením zdrojů.

⁽⁵⁾ Jako příklad lze uvést IFCIC (Institut pour le financement du cinema et des industries culturelles) ve Francii a Audiovisual SGR ve Španělsku (založený na konci roku 2005 na základě iniciativy španělského ministerstva kultury prostřednictvím zapojení Institutu pro kinematografii a výtvarná umění a subjektů spravujících práva audiovizuálních producentů ve Španělsku).

4.20 Na provozní úrovni jsou možné synergie, zejména pokud se týká společného řízení a komunikace, je však důležité, aby se bral zřetel na to, že některé země, například Francie nebo Německo, vytvořily síť regionálních kanceláří, jež odrážejí kulturní rozmanitost a jejichž úkolem je být nablízku místním a regionálním subjektům. Základní činnosti kulturního a audiovizuálního odvětví jsou navíc dost odlišné – existují zde rozdílné produkční a distribuční sítě, klíčové subjekty, které potřebují rozdílné druhy odborných znalostí.

4.21 Z tohoto pohledu by mohlo být vyrovnávání kompetencí prostřednictvím prosazování této centralizace škodlivé.

Takto dosažené úspory mohou být nevýznamné a neospravedlňující navržené strukturální změny. Rovněž je s podezřením vnímáno rozšíření úkolů kanceláří na poskytování statistických údajů nebo podporu Komise při zajišťování přiměřených sdělení a šíření výsledků a dopadů programů, aniž by však byly určeny finanční prostředky nezbytné pro provádění této činnosti.

4.22 Změny v postupu projednávání ve výborech mohou být poněkud citlivé, protože Komise navrhuje změnit postupy ve výborech pro všechny programy. Zástupci členských států ztratí ve prospěch Evropské komise právo spolurozhodovat a společně řídit a jejich úloha bude omezena na validaci předem vybraných projektů.

V Bruselu dne 28. března 2012.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON
